

FOGEDMÆRKSPOSTEN

Artikler

Samsøs klima.

Som sommerhusejer på Samsø har vi bemærket, at klimaet her mildest talt er noget anderledes end i resten af landet. Især er efteråret og vinteren bemærkelsesværdigt lunere end de fleste andre steder. I denne artikel kan du læse om Samsøs klima og sammenligne det med klimaet andre steder i Europa. For de fleste er næppe klar over, at der på Samsø om vinteren ikke optræder lavere temperaturer end i Frankrig i Nordspanien - ja endog i Istanbul i Tyrkiet. Med de ændrede klimaforhold kan man forvente, at der i de kommende år på Samsø vil kunne dyrkes afgrøder, som man normalt kun ser i det sydlige Europa og tilsvarende steder.

Vinteren.

Zone nummer		Temperatur [grader Celcius]
01		Under -45,6
02	A	-45,6 - -42,8
02	B	-42,8 - -40,0
03	A	-40,0 - -37,2
03	B	-37,2 - -34,4
04	A	-34,4 - -31,7
04	B	-31,7 - -28,9
05	A	-28,9 - -26,1
05	B	-26,1 - -23,3
06	A	-23,3 - -20,6
06	B	-20,6 - -17,8
07	A	-17,8 - -15,0
07	B	-15,0 - -12,2
08	A	-12,2 - -09,4
08	B	-09,4 - -06,7
09	A	-06,7 - -03,9
09	B	-03,9 - -01,1
10	A	-01,1 - +01,7
10	B	+01,7 - +04,4
11		over +04,4

Sammenhængen mellem zonen nummer og temperaturinterval.

Ud fra planternes evne til at overleve udendørs om vinteren, fandt amerikanerne på at inddele USA i de såkaldte klimazoner også kaldet hårdførhedszoner. De definerer én zone ved et temperaturinterval på 10 grader Fahrenheit. Det svarer til 5,6 grader Celcius. Hosstående viser sammenhængen mellem klimazonerne og temperaturen.

Temperaturen i tabellen er middelværdien af de laveste temperaturer (spidsværdien), målt over en 30 årig periode. Ud fra praktiske temperaturmålinger er man herefter i stand til at opdele hele verden i klimazoner.

På grundlag af praktiske målinger og ud fra de planter, som erfaringsmæssigt kan klare vintrene på Samsø, har man konkluderet, at Samsø ligger i klimazone 8B. Dvs., at målt over en trediveårig periode ligger gennemsnittet af de laveste temperaturer på et sted mellem -9,4 og -6,7 grader Celcius.

Klimazonens nummer fortæller kun om gennemsnittet af de lavest målte temperaturer – men det fortæller ikke noget om vinterens gennemsnits-temperatur, som derfor godt kan være lavere på Samsø end i Nordspanien.

Spisekastanjer

Pinjer

Citroner, Appelsiner, Mandariner

Figner

Oliven

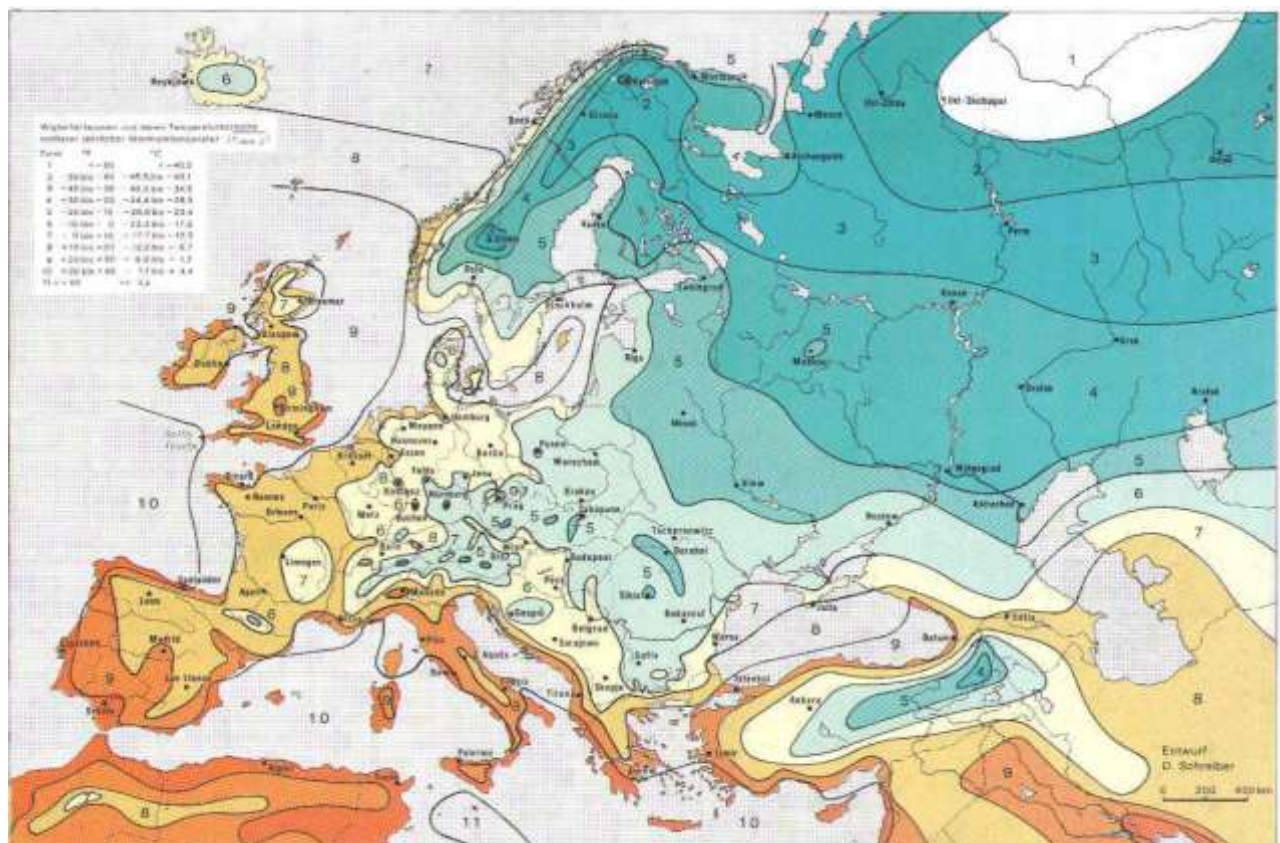
Mandler

Palmer

Eksempler på træer, der kan gro og overvintre på Samsø.

Klimazonen fortæller heller ikke noget om sommerens temperatur, hvor Samsøs sommertemperatur da heldigvis aldrig kommer op på de høje varmegrader, der eksempelvis optræder i Nordspanien. Fordi f.eks. et mandarintræ eller en palme kan overvintre udendørs på Samsø, så er det ikke ensbetydende med, at somrene er så varme, at træerne kan bære mandariner eller kokosnødder.

Mange mennesker tror, at f.eks. palmer og citrontræer ikke kan tåle frost. Men det er en misforståelse, for der er faktisk mange arter, der klarer helt ned til 8-10 minusgrader ganske godt. Her er et eksempel på en sådan palme. Et andet eksempel er palmen, som står uden for Statens Museum for Kunst i København. For disse arters vedkommende er det i højere grad blæsten, som ødelægger træerne, end det er frosten.

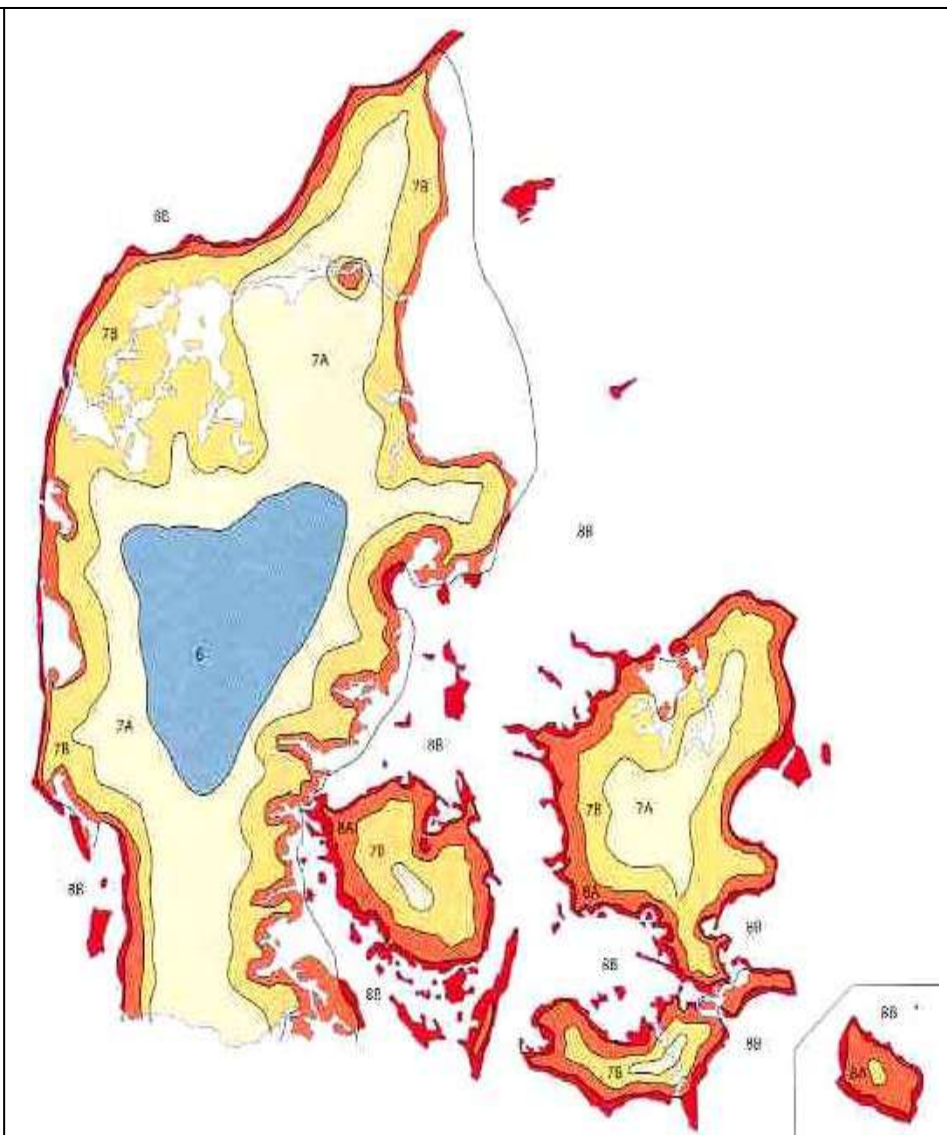

Klimazonerne i Europa, her angivet ved numre og farver.

Klimazonerne i Danmark.

Bemærk, at det indre Jylland kun har klimazone 6. Dvs. at gennemsnittet af de laveste temperaturer her ligger på mellem -20,6 og -17,8 grader Celcius. Det betyder, at Samsøs laveste vintertemperaturer altså ligger mere end 10 grader over de laveste temperaturer i Midtjylland.

Kilde:
Michael Gundersen: "Eksotiske Planter" (kan stærkt anbefales).

Allerede i dag er der Samsinger, der har fundet ud af, at øens klima er noget for sig selv. Der findes rigtig mange figentræer, og adskillige steder dyrkes vin beregnet for vinframstilling (Se eksempelvis Anemonevej 25 og 35). Selv har jeg både et mandeltræ, et citrontræ og en spisekastanje stående. Og Finn Løjborg i Torup har et 10 år gammelt silkerosetræ.

Her fremviser Finn Løjborg stolt sit silkerosetræ (albizzia julibrissin).

Og så smukt bliver træet, når det bliver ældre og blomstrer.

Hvem skulle tro det; men dette foto er fra Sverige, stranden nord for Helsingborg. Stemningen er gennemført Californisk med hørpalmer og yuccaer – alle dog i potter, så de kan stilles beskyttet om vinteren. Steen Stjerne, som bor på i Ballen på Samsø, har vel nok Danmarks største yucca-samling.

Det er selvfølgelig øens omgivende vand, som giver anledning til vores milde vinterklima. Og der er følgende to årsager til, at vandet beriger os med det "lune" klima om efteråret og vinteren.

1. Vand har en større varmekapacitet end jord. Dvs. at det tager længere tid at opvarme en mængde vand end den tilsvarende mængde jord. Til gengæld holder vandet også sin temperatur i længere tid end jorden.
2. En kubikmeter koldt vand vejer mere end en kubikmeter varmt vand. Når havets vandoverflade om efteråret og vinteren afkøles af luften, vil den kolde vand synke ned mod havbunden, og herved vil havbundens varmere vand trænge op mod overflade og opvarme luften, som blæser ind over Samsø, som herved får det milde klima.

Når det var muligt noterede jeg hver dag i vinteren 2008/2009 døgnets højeste og laveste temperatur på Samsø og i Isenvad i Midtjylland. Resultatet ses af figurerne på næste side:

Isenvad:

Bemærk de store forskelle mellem de højeste og de laveste temperaturer i hvert døgn i især april. Frosten slipper først sit tag i slutningen af april. I de høje dagtemperaturer i april vil knopperne hurtigt udvikle sig; men på de følsomme planter vil en størstedelen af dem dø i frosten. I Isenvad kan der nemt være natfrost langt ind i maj.

Samsø:

Bemærk, at der på Samsø er langt mindre forskel mellem de højeste og de laveste temperaturer, end der er i Isenvad. Frosten slipper sit tag allerede i slutningen af marts. I april ligger dagtemperaturen 3-4 grader under temperaturene i Isenvad. Derfor udvikler knopperne sig ikke så hurtigt på Samsø.

De høje nattemperaturer i det tidlige forår på Samsø bevirker, at blad- og blomsterknopper ikke fryser og dør. Derfor ser man, at frugtudbyttet her er langt højere end i resten af landet. Dette foto er fra mit eget kirsebærtræ på Rosenvej, og det viser et så stort udbytte, som jeg aldrig har set andre steder.

Disse gunstige klimatiske forhold gør det også muligt at dyrke helt andre afgrøder, end man tidligere har haft tradition for at dyrke på Samsø.

De mest progressive landmænd på Samsø har fundet ud af det. Morten Alexandersen, som bl.a. passer og vedligeholder Rosenvej, har i år (2011) etableret en 2 hektar stor plantage med amerikanske blåbær lige syd for sommerhusområdet. I modsætning til andre steder i Europa (og i det meste af Danmark) kan han tillade sig at udvælge de allermest lækre blåbærsorter uden hensyntagen til frosthøjsomheden. Om 3-4 år, når der begynder at dannes blåbær, vil vi i sommerhusområdet formentlig kunne drage nytte af Mortens initiativ.

Normalt er Samsø frostfri fra begyndelsen af april til omkring 1. november, og herved får planterne på Samsø en så lang vækstperiode, som man kun sjældent ser i resten af landet. Det giver mulighed for dyrkning af to hold afgrøder, f.eks. tidlige kartofler overdækket med plast i det tidlige forår. Og når de er høstet, kan der efterfølgende sås f.eks. hokaidoer, som så høstes i slutningen af oktober. Men den lange vækstperiode giver også mulighed for dyrkning af planter, som kun ses i det sydlige udland. Her kan eksempelvis nævnes kiwifrugter, søde kartofler (sweet potatoes) og jordnødder.

Sommeren.

Også om sommeren har Samsø et noget andet klima end det meste af landet. Nedenstående skema viser de årlige forhold sammenlignet med resten af landet.

Hvem har ikke stået nede ved stranden og set skyerne komme drivende fra vest ind mod Samsø? Over Jylland og over havet er der ret mange skyer at se; men når de nærmer sig kysten på Samsø, er det som om de forsvinder – og det gør de faktisk også, for inde over land, er der

	Samsø	Resten af landet
Solskinstimer	1800	1730
Nedbørsdage	130	160
Nedbør	550 mm	665 mm
Med 70 ekstra solskinstimer, 30 færre nedbørsdage og 115 mm mindre regn end landsgennemsnittet er Samsø et ideelt feriemål.		

ofte dejligt solskin. Og hvordan kan det så være – er det mon havet, der igen får indflydelse på solskinsvejret? Ja, det er det, og det ser vi nu nærmere på:

Skyer er fortættet vanddamp. Vi kender godt fænomenet, for når vi trækker vejret, mens det er koldt, ser vi de fortættede vanddampe, når vi udånder. Vi laver selv en slags "miniskyer". Men når det er varmt, dannes der ingen "miniskyer". Varm luft kan altså indeholde meget ufortættet vanddamp, som er usynlig. Vores erfaring med udåndingsluften viser, at kold luft kun kan indeholde en ringe mængde ufortættet vanddamp, og det vand, der så bliver til overs er synlig, og ses i form af fortættet vanddamp. På samme måde er det med skyerne. Så længe de er over havet, hvor der er koldere end på land, ses de som skyer, altså som fortættede vanddampe. Men om sommeren har luften inde over land en noget højere temperatur, og når skyen rammer denne varmere luft, bliver den opvarmet og kan således indeholde mere ufortættet vanddamp med det resultat, at de fortættede vanddampe opløses og omsættes til ufortættede, og hermed forsvinder skyen. Ofte ser man først fænomenet lidt op ad dagen, når solen får mulighed for at opvarme jorden gennem hullerne i skydækket.

Afslutning.

Formentlig er de fleste sommerhusejere i vores område blevet fritidssamsinger på grund af bademulighederne og på grund af Samsøs generelt smukke natur. Da Linda og jeg valgte at købe sommerhus på Samsø, var det naturligvis på grund af Samsøs natur og beliggenhed men nok mest på grund af Samsøs helt enestående klima, som giver os så mange muligheder og glæder.

Når man kommer tilstrækkelig langt mod syd, ser man ofte den meget smukke Bougainvillea vokse i Middelhavsområdet, på Madeira og på De kanariske Øer. Er det ikke at gå for vidt at tro, at den måske også kan blive almindelig på Samsø engang? Nej slet ikke! Vi havde et par stykker stående, og de klarede sig fint om sommeren – men om vinteren er der trods alt så koldt på Samsø, at de skal inden døre. Vores problem var blot, at vi ikke havde en udestue til dem om vinteren.

Freddy Wisler